

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Затверджено
на засіданні приймальної комісії
Львівського національного університету
імені Івана Франка
24.04.2023 р. (протокол № 4)
Ректор

Володимир МЕЛЬНИК

ПРОГРАМА
фахового вступного випробовування
для здобуття освітнього ступеня магістра
(на основі попередньо здобутого ОКР «Спеціаліст» та ОС «Магістр»)

**Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа, страхування
та фондовий ринок» (Економічний факультет)**
**Освітні програми – «Фінанси та інноваційно-інвестиційні технології»,
«Фінанси і кредит (освітньо-наукова)», «Банківський бізнес і фінансові
технології», «Митна справа та фіскальне адміністрування»**

Анотація

Прийом абітурієнтів, які мають диплом магістра (спеціаліста) для здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”, проводиться за результатами фахових вступних випробувань. Вони відбуватимуться у формі тестування з дисциплін циклу професійної підготовки: “Фінанси”, “Гроші і кредит”, “Фінанси підприємств”, “Податкова система”, “Банківська система” а також навчальних дисциплін загальноекономічної підготовки (економічна теорія): “Основи економічної науки”, “Макроекономіка” та “Мікроекономіка”.

Критерії оцінювання. Варіанти завдань фахового вступного іспиту містять 25 тестів, кожен з яких передбачає вибір лише однієї правильної відповіді. Результати фахового іспиту оцінюються за шкалою від 100 до 200 балів. За кожну правильну відповідь вступник отримує чотири бали.

За результатами складання фахового іспиту Приймальна комісія встановлює рівень успішного тестування та надає допуск до участі у конкурсі. Вступників, які за фахове вступне випробування отримали оцінку нижче мінімально встановленого Приймальною комісією рівня, не допускають до участі у конкурсному відборі.

Навчальна дисципліна “Фінанси”

Тема 1. Економічна суть та функції фінансів

Умови виникнення та структура фінансів (фінансової системи). Економічна суть фінансів. Функції фінансів. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Тема 2. Еволюція фінансів та розвиток фінансової науки

Історичний характер фінансів. Історичні передумови та структура фінансової науки. Система наукових знань та інструментарій фінансової науки.

Тема 3. Фінанси в умовах ринкового господарства

Об'єктивні умови та особливості використання фінансів в умовах ринкової економіки. Фінансове забезпечення процесу відтворення. Суть та сегментація фінансового ринку. Інструменти та суб'єкти фінансового ринку. Роль фінансів у роздержавленні власності.

Тема 4. Фінансова політика та фінансовий механізм

Зміст, значення, види та завдання фінансової політики. Фінансова політика в Україні на сучасному етапі. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики. Використання фінансів для регулювання економіки. Фінанси як інструмент економічного стимулювання.

Тема 5. Організація фінансів

Управління фінансами. Фінансове планування. Фінансовий контроль. Фінансове право. Вплив організаційно-правових форм та галузевих особливостей на організацію фінансів.

Тема 6. Фінанси суб'єктів господарювання.

Особливості фінансів галузей матеріального виробництва та фінансові ресурси підприємств. Роль фінансів у кругообігу основних та оборотних засобів. Формування, розподіл та використання прибутку. Фінансове планування та нормування на підприємствах.

Тема 7. Фінанси сфери послуг

Джерела фінансових ресурсів підприємств та організацій сфери послуг. Фінансовий механізм сфери послуг. Фінансове планування у бюджетних організаціях. Фінанси громадських об'єднань.

Тема 8. Фінансовий менеджмент

Сутність, функції, мета та завдання фінансового менеджменту. Стратегія і тактика фінансового менеджменту. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Тема 9. Фінанси домашніх господарств.

Домогосподарство як економічний суб'єкт та результат еволюції людини. Економічна сутність, функції та завдання фінансів домашніх господарств. Роль домашніх господарств у кругообігу економічних ресурсів. Домашні господарства як невід'ємна складова фінансової системи.

Тема 10. Державні фінанси

Економічний зміст, значення та роль державних фінансів. Правові та організаційні засади державних фінансів. Зведений фінансовий баланс держави. Доходи та видатки держави. Фінансові ресурси та фінансові показники.

Тема 11. Місцеві фінанси

Економічна суть та особливості організації місцевих фінансів. Система місцевих фінансів та місцеві фінансові інститути. Функції та принципи організації місцевих фінансів

Тема 12. Бюджет та бюджетна система

Поняття бюджету та складові бюджетної системи. Бюджетний дефіцит: економічна суть, причини виникнення та шляхи подолання. Державний кредит: економічна природа та функції

Тема 13. Державні цільові фонди

Економічна суть та джерела формування державних цільових фондів. Економічний зміст та значення позабюджетних фондів. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів .

Тема 14. Податки та податкова система

Податкова система України: суть та принципи організації. Організація роботи по сплаті податків, зборів та інших обов'язкових платежів. Особливості сплати податків і зборів та їх вплив на формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Тема 15. Страхування та страховий ринок

Економічна природа та функції страхування. Форми та види страхування. Страховий ринок. Організація та розвиток страхування в Україні.

Тема 16. Міжнародні фінанси

Сутність та функціональне призначення міжнародних фінансів. Міжнародні фінансові інститути та їх роль в організації міжнародних фінансів. Міжнародний ринковий перерозподіл фінансових ресурсів.

Тема 17. Фінанси Європейського Союзу

Суть та особливості економічної інтеграції Європи. Бюджет Європейського Союзу. Інститути ЄС та їх роль у формуванні фінансової політики та євроінтеграції .

Тема 18. Фінансова безпека держави

Економічна безпека як багаторівнева система. Фінансова безпека: сутність та місце у системі економічної безпеки. Механізм та система забезпечення фінансової безпеки.

Рекомендована література

1. Бюджетний кодекс України зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Г>.
2. Бюджетна система: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів: підручник. Київ: НІОС, 2001. 416 с.
4. Герасименко С. С., Головка В. А., Нікітіна І. М. Система національних рахунків: навч. посібник. Київ: І.В.Ц. Держкомстату України, 2005. 217 с.
5. Глушенко А. С. Фінанси. Навч. посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. 232 с.
6. Господарський кодекс України. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2011. 160 с.
7. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України. Монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 496 с.
8. Дем'янишин В. Г., Дем'янишин В. В., Сіташ Т. Д. та ін. Розвиток фінансової системи України в умовах ринкових відносин. Монографія / за ред. О. І. Марченко. Тернопіль: Крок, 2011. 556 с.
9. Економічна теорія: політекономія: підручник / за ред. В. Д. Базилевича. Київ: Знання, 2014. 710 с.
10. Євтух О. Т., Євтух О. О. Фінансовий менеджмент для магістрів і не тільки. навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 408 с.
11. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. Фінансово-економічний словник. Львів: Видавництво Національного університету "Львівська політехніка", 2005. 714 с.
12. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Г. С. Фінансовий словник. Київ: "Знання", КОО, 2000. 587 с.
13. Загорський В. С., Вовчак О. Д., Благун І. Г., Чуй І. Р. Фінанси. Навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 247 с.
14. Закон України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України". URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
15. Закон України "Про страхування". URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
16. Закон України "Про цінні папери та фондовий ринок". URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Кириленко О. П. Фінанси (теорія та вітчизняна практика). Навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 212 с.
18. Кізима Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та домінанти розвитку. Київ: Знання, 2010. 431 с.
19. Коваленко В. М. Фінансова система України: теорія, методологія, практика: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 360 с.
20. Коваленко В. М., Коваленко О. В. Розвиток фінансової системи України в умовах глобалізації. Монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 236 с.
21. Ковальчук С. В., Форкун І. В. Фінанси. Навч. посібник. Львів: "Новий Світ – 2000", 2006. 568 с.
22. Кудряшов В. Фінанси. Навч. посібн. Херсон: Олді-плюс, 2002. 352 с.
23. Кузнєцова А. Я. Теорія фінансів. Навч. посібник. Львів, 2001. 158 с.
24. Леоненко П. М., Юхименко П. І., Ільєнко А. А. та ін. Теорія фінансів. Навч. посібник / за заг. ред. О. Д. Василика. Київ: ЦНЛ, 2005. 480 с.
25. Лутчин Н. П., Мельник І. Д. Система національних рахунків. Практикум: навчальний посібник / за ред. проф. Матковського С. О. Львів: "Новий Світ – 2000", 2008. 204 с.
26. Лутчин Н. П., Миронюк А. К. Статистика фінансів. Навч. посібн. Львів: "Новий світ – 2000", 2005. 324 с.
27. Луцишин З. О. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. Київ: Видавн. центр "Друк", 2002. 320 с.

28. Лютий І. О., Боринець С. Я., Варналій З. С. та ін. Фінанси. Підручник / за ред. д.е.н., проф. І. О. Лютого. Київ: Видавництво Ліра, 2017. 728 с.
29. Нестеренко А. С. Фінансова система України: проблеми теорії. Монографія. Одеса: Фенікс, 2014. 576 с.
30. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси; пер. з англ. В. Ф. Овсієнка та В. Я. Мусієнка. Київ: Основи, 1993. 383 с.
31. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти). Монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 239 с.
32. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник. / 5-те вид., без змін. Київ: КНЕУ, 2008. 240 с.
33. Пазинич В. І., Шулешко А. В. Фінансовий менеджмент. Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 408 с.
34. Петровська І. О., Клиновий Д. В. Фінанси (з елементами статистики фінансів). Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2002. 300 с.
35. Поважний О. С., Волощенко Л. М., Свечкіна А. Л. Фінанси: навч. посібник. Донецьк: Вид-во “Ноулідж”, 2013. 255 с.
36. Податковий Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
37. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств. Підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогіна. Київ: КНЕУ, 2013. 519 с.
38. Про затвердження порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ. Постанова № 228 від 28 лютого 2002 року.
39. Романенко О. Р. Фінанси. Підручник. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 312 с.
40. Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту нації: пер. з англ. Київ: Port-Royal, 2001.
41. Стеців Л. П., Копилюк О. І. Фінанси. Навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 235 с.
42. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси. Навч. посібник / за ред. О. Я. Стойка. Київ: Алерта, 2014. 432 с.
43. Фінанси: вишкіл студії. Навч. посібник / за ред. д. е. н., проф. Юрія С. І. Тернопіль: Карт-бланш, 2002. 357 с.
44. Фінанси: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. Київ: Знання, 2008. 611 с.
45. Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. Теорія фінансів: підручник / за ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 576 с.

Навчальна дисципліна “Гроші та кредит”

Тема 1. Необхідність, суть і функції грошей

1. Необхідність грошей, їхнє значення та роль в економіці.
2. Походження грошей.

Раціоналістична та еволюційна концепції виникнення грошей; причини, що породжують необхідність використання грошей.

3. Еволюція грошей.

Труднощі обміну, якісні властивості грошей.

4. Суть і функції грошей.

Функціональний, еквівалентний та портфельний підходи до вирішення сутності грошей. Функції грошей: міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження, світові гроші.

Тема 2. Форми грошей

1. Історичні форми грошей.

Повноцінні та неповноцінні гроші. Металеві гроші. Виникнення металевих грошей, монета, недоліки металевих форм грошей.

2. Функціональні форми грошей.

2.1. Готівкові гроші.

Білонна монета. Паперові гроші. Поняття, ознаки казначейських білетів. Вексель, його властивості, види, реквізити. Банкнота. Ознаки “класичної” банкноти. Сучасні банкноти. Чек, його різновиди.

2.2. Безготівкові гроші.

Депозитні гроші. Платіжні картки, їхні різновиди. Електронні гроші.

Тема 3. Теорії грошей та грошово-кредитного регулювання

1. Теорії грошей.

1.1. Металістична теорія грошей.

Виникнення, періоди розвитку, представники, недоліки.

1.2. Номіналістична теорія грошей.

Зародження, представники, розвиток.

1.3. Кількісна теорія грошей.

Виникнення, сутність, представники. Трансакційний варіант кількісної теорії грошей. Кембриджська версія кількісної теорії грошей.

2. Теорії грошово-кредитного регулювання.

2.1. Кейнсіанська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення. Базове кейнсіанське рівняння. Кейнсіанський передавальний механізм монетарної політики.

2.2. Монетаристська теорія грошово-кредитного регулювання.

Виникнення, представники. Базове рівняння монетаристів. Монетаристський передавальний механізм грошово-кредитної політики.

2.3. Кейнсіансько-неокласичний синтез.

Виникнення, сутність, представники. “Кейнсіанський хрест”.

Модель IS-LM Хікса-Хансена. MF-модель.

Тема 4. Грошова система

1. Сутність грошової системи та її елементи.

Поняття та призначення грошової системи. Структура грошової системи.

2. Типи грошових систем.

Класифікація грошових систем залежно від форми, в якій функціонують гроші; відповідно до загальних законів функціонування грошей; залежно від ступеня втручання держави в економічні відносини; за характером регулювання валютних відносин. Металеві грошові системи: біметалізм, монометалізм; системи паперово-кредитного обігу.

3. Становлення і розвиток грошової системи України.

Тема 5. Грошовий обіг і грошові відносини

1. Поняття і модель грошового обігу.

Поняття, суб'єкти грошового обігу; структура грошового обігу за характером економічних відносин між його суб'єктами; структура грошового обігу за формою платіжних засобів. Модель грошового обігу і грошові потоки.

2. Грошова маса та її структура. Грошова база.

Поняття грошової маси, грошові агрегати, поняття та структура грошової бази, відмінності між готівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів, відмінності між безготівковими елементами грошової бази і грошових агрегатів. Рівень монетизації економіки.

3. Швидкість обігу грошей.

Характеристика швидкості обігу грошей і фактори, що впливають на неї. Тривалість одного обороту грошової одиниці.

4. Закони грошового обігу.

Сутність та еволюція закону грошового обігу.

Тема 6. Грошовий ринок

1. Економічна суть та особливості функціонування грошового ринку.

Поняття та характеристики грошового ринку, інструменти грошового ринку (боргові і неборгові), ціна грошей, суб'єкти грошового ринку.

2. Попит на гроші.

Монетаристська теорія попиту на гроші: І.Фішер, Кембріджська школа, М.Фрідмен. Кейнсіанська теорія попиту на гроші: психологічні мотиви попиту на гроші. Графічне зображення попиту на гроші, попит на гроші для угод, попит на гроші як на активи.

3. Формування пропозиції грошей.

Поняття, грошова база, грошово-кредитний мультиплікатор, банківські резерви.

4. Рівновага на грошовому ринку.

Встановлення та відновлення рівноваги на грошовому ринку.

Тема 7. Інфляція та стабілізація грошового обігу

1. Сутність і причини інфляції.

Поняття і закономірності інфляційного процесу.

2. Вимірювання інфляції та її види.

Індекс цін Е. Леспейреса (індекс споживчих цін), індекс Г. Пааше (дефлятор ВВП), індекси Маршала-Еджворта, Фішера. Темп інфляції. Помірна, галопуюча, гіперінфляція. Класифікація інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція пропозиції.

3. Соціально-економічні наслідки інфляції.

4. Форми і методи стабілізації грошового обігу.

Тема 8. Грошові реформи

1. Поняття та цілі грошових реформ.

Суть грошової реформи, необхідність проведення грошової реформи, цілі проведення.

2. Класифікація грошових реформ.

Класифікація за глибиною реформаційних заходів: структурні, часткового типу; за повнотою здійснюваних змін у грошовій системі: формального типу, з деномінацією грошового обігу; за характером обміну старих грошей на нові: конфіскаційні, неконфіскаційні; за порядком уведення в обіг нових грошей: одномоментні, паралельного типу.

3. Грошова реформа в Україні.

Тема 9. Роль грошей в ринковій економіці

1. Бартерні та грошові відносини.

Переваги монетарної економіки над бартерною.

2. Вплив пропозиції грошей на розвиток реального сектору економіки.

Моделі впливу пропозиції грошей на економіку в коротко- та довгостроковому періоді.

Тема 10. Сутність і функції кредиту

1. Економічна суть кредиту.

Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Поняття, суб'єкти, об'єкти кредиту.

2. Принципи кредитування: цільове призначення, забезпеченість, платність, строковість, поверненість.

3. Функції кредиту.

Перерозподільна, регулювання обороту грошей, контрольно-стимулювальна, капіталізації вільних грошових доходів.

Тема 11. Теорії кредиту

1. Натуралістична теорія кредиту.

Сутність, представники.
 2. Капіталотворча теорія кредиту.
 Основоположники, сутність, розвиток.

Тема 12. Теоретичні засади процента

1. Суть та функції процента.
 Норма процента. Функції процента: перерозподільна, регулювальна, збереження позикового капіталу, стимулювальна.
 2. Види процента та чинники, що визначають його рівень.
 Класифікація процентів за економічним змістом, методом встановлення, способом нарахування, способом вилучення, врахуванням інфляції, механізмом формування, охопленням витрат.

Тема 13. Форми та види кредиту

1. Загальна характеристика форм і видів кредиту.
 Товарна і грошова форми кредиту.
 2. Комерційний кредит.
 Сутність, суб'єкти, способи погашення, переваги, недоліки.
 3. Банківський кредит.
 Поняття, суб'єкти, об'єкти, класифікація.
 4. Споживчий кредит.
 Сутність, призначення, критерії класифікації. Кредитний скоринг.
 5. Лізинговий кредит.
 Економічна сутність, об'єкти, суб'єкти, види лізингу.
 6. Іпотечний кредит.
 Поняття, суб'єкти, об'єкти. Іпотечний пул. Іпотечні цінні папери.
 7. Державний кредит.
 Поняття, суб'єкти, види, способи реалізації.

Тема 14. Центральний банк

1. Шляхи створення центральних банків.
 Особливості виникнення та розвитку центральних емісійних банків. Шляхи створення центральних банків: еволюційний, директивний.
 2. Функції та операції центрального банку.
 Функції центрального банку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського нагляду, орган валютного регулювання і нагляду, провідник грошово-кредитної політики, банкір і фінансовий агент уряду. Активні та пасивні операції центрального банку.
 3. Національний банк України: організація та функціонування.
 НБУ – особливий орган державного управління. Організаційна, управлінська структура НБУ. Функції НБУ.

Тема 15. Грошово-кредитна політика центрального банку та її інструменти

1. Сутність і цільова спрямованість грошово-кредитної політики.
 Поняття, об'єкти, суб'єкти, цілі, монетарні режими. Таргетування інфляції
 2. Інструменти грошово-кредитної політики НБУ.
 Процентна політика. Інструменти впливу на ліквідність банківської системи (рефінансування банків, емісія власних боргових зобов'язань, операції з цінними паперами на відкритому ринку, визначення та регулювання норм обов'язкових резервів).
 3. Типи грошово-кредитної політики.
 Політика експансії та рестрикції.

Тема 16. Комерційні банки

1. Комерційні банки, їхні види, функції та структура.

Поняття та класифікація банківських установ. Функції банків. Структура банку.

2. Операції комерційних банків.

Пасивні операції. Активні операції банків. Комісійно-посередницькі операції банків.

Банківські послуги.

3. Система комерційних банків України.

Особливості становлення і розвитку банківських установ в Україні.

Тема 17. Небанківські фінансово-кредитні інститути та їх роль у розвитку національної економіки

1. Сутність і функції фінансових посередників.

Передумови виникнення. Поняття фінансових посередників. Фінансові послуги.

Переваги фінансового посередництва. Функції фінансових посередників. Державний нагляд за діяльністю фінансових посередників.

2. Небанківські кредитні установи.

Кредитні спілки: поняття, повноваження, етапи діяльності. Ломбарди: поняття, види послуг. Лізингові компанії: сутність, механізм взаємодії учасників лізингу. Факторингові компанії: сутність, ознаки, учасники послідовність реалізації факторингових послуг. Фінансові компанії та особливості їхньої діяльності.

3. Договірні ощадні інститути.

Страхові компанії: поняття, класифікація, функції. Недержавні пенсійні фонди: поняття, види, учасники. Напрями інвестування пенсійних активів.

4. Інвестиційні небанківські посередники.

Інститути спільного інвестування: сутність, класифікація, повноваження.

5. Роль небанківських фінансово-кредитних інститутів у розвитку національної економіки.

Переваги, функції небанківських фінансово-кредитних інститутів.

Тема 18. Валюта, валютний курс, валютний ринок

1. Поняття валюти та валютних цінностей.

Критерії класифікації валюти, конвертованість валюти.

2. Економічна сутність і режими валютного курсу.

Фіксований, плаваючий та змішані режими валютних курсів.

3. Розрахунок валютного курсу. Котирування валюти.

Прямий та непрямий методи валютного котирування, курс продавця, курс покупця, спред, крос-курс, паритет купівельної спроможності, чинники, які впливають на валютний курс.

4. Суть і структура валютного ринку.

Національні, міжнародні та світовий валютний ринок, функції валютного ринку, валютні операції: угоди today, tomorrow, spot; форвардні та ф'ючерсні угоди; валютний опціон (call option, put option).

Тема 19. Міжнародна валютно-кредитна система

1. Поняття міжнародної валютно-кредитної системи.

Сутність і види валютних систем. Елементи світової валютної системи. Етапи еволюції валютних систем.

2. Система золотого стандарту.

Виникнення. Паризька конференція. Золотомонетний стандарт, його принципи й причини занепаду. Золотодевізний стандарт. Генуезька міжнародна економічна конференція, її принципи. Золотозливковий стандарт, його характеристика.

3. Бреттон-Вудська валютна система.

Плани створення. Бреттон-Вудська міжнародна валютно-фінансова конференція, її принципи.

4. Ямайська валютна система.

Ямайська міжнародна валютно-фінансова конференція, принципи її функціонування. СПЗ: суть і призначення.

5. Європейська валютна система.

Створення та принципи функціонування. Економічний і валютний союз в Європі. Маастрихтський договір. Критерії конвергенції.

Тема 20. Міжнародні валютно-кредитні організації та їх співробітництво з Україною

1. Міжнародний валютний фонд у системі валютного регулювання.

Цілі створення, функції, організаційна структура, механізми кредитування

2. Група Світового банку.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку. Міжнародна фінансова корпорація. Міжнародна асоціація розвитку. Багатостороннє агентство гарантування інвестицій. Міжнародний центр урегулювання інвестиційних суперечок.

3. Регіональні фінансові інститути.

Банк міжнародних розрахунків. Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський інвестиційний банк. Міжамериканський банк розвитку. Африканський банк розвитку. Азіатський банк розвитку. Північний інвестиційний банк. Чорноморський банк торгівлі та розвитку.

4. Співробітництво України з міжнародними валютно-кредитними організаціями.

Форми фінансової допомоги Україні з боку Міжнародного валютного фонду. Інвестиційні проекти Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Європейського інвестиційного банку.

Рекомендована література

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV зі змінами.
2. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. № 2121-III зі змінами.
3. Закон України “Про валюту і валютні операції” від 21.06.2018 р. № 2473-VIII зі змінами.
4. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 р. № 679-XIV зі змінами.
5. Крупка М. І., Мрочко М. С., Вишивана Б. М. та ін. Гроші та кредит. Підручник / за ред. д-ра ек. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2011. 420 с.
6. Крупка М. І., Андрущак Є. М., Пайтра Н. Г. та ін. Центральний банк і грошово-кредитна політика: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 526 с.
7. Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними, затв. постановою Правління НБУ 29.09.2022 р. №210.
8. Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи, затв. постановою Правління НБУ від 17.09.2015 р. № 615 зі змінами.
9. Положення про процентну політику Національного банку України, затв. постановою Правління НБУ від 21.04.2016 р. № 277 (у редакції постанови Правління НБУ від 26.08.2021 № 90).
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. №435-IV зі змінами.

Навчальна дисципліна “Банківська система”

Тема 1. Теоретичні основи системного дослідження банківської системи

Поняття банківської системи та принципи її функціонування: сутність банківської системи, різновиди банківських систем за структурою та підпорядкуванням, принципи функціонування банківських систем.

Структура та функції банківської системи: структура банківської системи України, зміни, що відбувалися в структурі банківської системи на різних етапах діяльності банків, посткризова структура банківської системи, функції банківської системи.

Процеси трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці: поняття трансформації банківських ресурсів у ринковій економіці, реалізація банками етапу залучення коштів в економічних суб'єктів, необхідні умови для активізації такої діяльності, розміщення коштів для розвитку економіки держави, пріоритетні галузі інвестування капіталу.

Тема 2. Центральний банк у системі грошово-кредитного регулювання економіки

Роль і значення центрального банку в системі грошово-кредитного регулювання економіки. Об'єктивні закономірності виникнення центральних емісійних банків, шляхи їх створення. Основні етапи розвитку центральних банків.

Організаційно-правова характеристика центрального банку, правове забезпечення його статусу. Проблема незалежності центрального банку від органів державної влади, форми та фактори незалежності центрального банку. Взаємозв'язок ступеню незалежності центральних банків з економічним розвитком держави.

Структура центрального банку. Моделі організаційної побудови центральних банків. Характеристика структури НБУ. Особливості становлення НБУ. Керівні органи НБУ, особливості їх формування та діяльності.

Функції центральних банків, їх характеристика. Функції та операції Національного банку України.

Тема 3. Грошово-кредитна політика, її суть та цілі

Соціально-економічна суть грошово-кредитної (монетарної) політики, її економічний зміст. Аналіз визначень грошово-кредитної політики. Суб'єкти та об'єкти грошово-кредитного регулювання. Типи грошово-кредитної політики: кредитна експансія та кредитна рестрикція.

Завдання, зміст та цілі грошово-кредитної політики. Стратегічні, проміжні та тактичні цілі монетарного регулювання. Суперечливість стратегічних цілей грошово-кредитної політики.

Мінімальні резервні вимоги, аналіз їх застосування у світі та в Україні. Функції мінімальних резервів, їх роль. Розвиток політики обов'язкового резервування в Україні.

Регулювання облікової ставки та банківського процента. Інструменти рефінансування, їх класифікація. Принципи ефективності облікової ставки. Розвиток політики рефінансування в Україні.

Операції на відкритому ринку, їх характеристика. Функції ринку державних цінних паперів. Класифікація операцій на відкритому ринку. Принципи ефективності операцій на відкритому ринку. Розвиток операцій на відкритому ринку в Україні та його перспективи як інструмента грошово-кредитного регулювання.

Тема 4. Економічні та правові основи банківської діяльності

Історія розвитку банків та їх роль в системі ринкової інфраструктури: виникнення банківництва, розвиток банківської справи в Україні, етапи становлення банківської системи незалежної України, основні законодавчі акти, що регулюють діяльність банків в Україні.

Порядок створення, реєстрації та ліцензування банків в Україні: правова основа діяльності банків, необхідний перелік вимог та документів до засновників при створенні банку, його реєстрації та ліцензуванні.

Функції і типи банків: види банківської діяльності, заборонені види діяльності для банків, типологія банків, структура органів управління, функціональних підрозділів та служб банку.

Класифікація банківських операцій: загальна характеристика операцій банків з формування власного капіталу, залучених і позичених коштів; структура пасивів банків України, групи активів банків, класифікація активів з точки зору ліквідності, структура активів банків України, загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування, валютних, трастових, гарантійних операцій банків, кредитних послуг (лізинг, факторинг, форфейтинг), інформаційних, консультаційних банківських послуг.

Тема 5. Операції банків з формування власного капіталу

Суть, структура та функції власного капіталу банку: поняття «банківський капітал», основні функції власного капіталу, структура основного та додаткового капіталу, нормативи адекватності капіталу, вимоги Базельського комітету до достатності капіталу банків.

Статутний фонд банку: порядок формування статутного фонду банку, шляхи збільшення статутного фонду, вимоги щодо мінімального розміру статутного фонду банків України.

Резервний та інші фонди банку: порядок формування фондів банку та їх цільове призначення.

Проблеми капіталізації банківської системи України та регулювання достатності капіталу банків: аналіз проблем капіталізації вітчизняних банків, Базельський комітет та його діяльність, нормативи капіталу.

Тема 6. Залучені кошти банку

Сутність залучених коштів та різновиди депозитів банку: депозитні і не депозитні залучені кошти, поняття «депозит» і види депозитів, емісія короткострокових боргових цінних паперів банку (депозитних і ощадних сертифікатів).

Реалізація депозитної політики в банку: сутність депозитної політики, критерії оптимальної депозитної політики банку.

Система страхування депозитів в Україні: порядок створення та напрями діяльності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб

Тема 7. Позичені кошти банку

Позики на міжбанківському ринку кредитних ресурсів: сутність міжбанківського ринку кредитних ресурсів, учасники ринку, механізм укладання угод, види угод, форми оформлення угод на міжбанку, нормативи ліквідності банків.

Механізм рефінансування НБУ: кредити «овернайт», механізм проведення кількісних і процентних тендерів, операції РЕПО, активи, що приймаються в якості забезпечення.

Емісія облігацій: сутність банківських облігацій, їх різновиди, рефінансування попередніх випусків облігацій, етапи процедури емісії.

Тема 8. Кредитування

Сутність і форми кредиту. Різновиди банківських кредитів: економічна сутність кредиту, форми кредитів, поняття банківського кредиту, різновиди банківських кредитів, структура кредитного портфеля банків України.

Принципи банківського кредитування: принципи забезпеченості, платності, строковості, поверненості та цільового характеру використання кредитних ресурсів, цілі, на які заборонено видавати кредити, принципи Базельського комітету щодо обмеження кредитного ризику.

Організація процесу кредитування в банку: етапи процесу кредитування, методика оцінки фінансового стану позичальника, здійснення кредитного моніторингу, санкції, які застосовуються до позичальника, що порушує платіжну дисципліну.

Регулювання кредитної діяльності банків НБУ: нормативи, що обмежують кредитний ризик банків, порядок формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків.

Тема 9. Банківські інвестиції

Суть та класифікація банківських інвестицій: прямі і портфельні інвестиції банків, види операцій банків з цінними паперами.

Підходи до формування портфеля цінних паперів банку: банківський портфель на продаж та на інвестиції, агресивний і консервативний тип портфеля, основні характеристики фінансових активів.

Регулювання інвестиційної діяльності банків: нормативи інвестування для банків України, формування резерву на відшкодування збитків від операцій з цінними паперами.

Посередницькі та довірчі операції банків з цінними паперами. Інфраструктурні операції банків: емісійно-посередницькі та торгово-посередницькі операції, в тому числі андеррайтинг, брокерські та дилерські послуги; трастові операції банків, банки як депозитарії цінних паперів, професійне консультування та здійснення клірингових розрахунків з цінними паперами.

Операції банків з векселями: поняття векселя, історичні етапи вексельних операцій, властивості та функції векселів, класифікація векселів, простий та переказний векселі, обов'язкові вексельні реквізити, операції з векселями.

Тема 10. Операції банків з векселями

Сутність і види векселів: поняття векселя; історичні етапи вексельних операцій; властивості та функції векселів; класифікація векселів.

Поняття простого та переказного векселя: простий та переказний векселі; обов'язкові вексельні реквізити; поняття акцепту; індосамент та цесія, відмінності між цими поняттями.

Операції з використанням векселів: дисконтування, купівля, продаж, емісія, авалування, інкасування, доміциляція, зберігання.

Тема 11. Операції банків з обслуговування платіжного обороту.

Загальна характеристика платіжного обороту: готівковий і безготівковий оборот.

Касові операції банків: порядок емісії готівки НБУ і участь в цьому процесі банків, види касових операцій банків, видаткові та прихідні касові операції.

Організація безготівкових розрахунків: форми безготівкових розрахунків, дистанційне обслуговування клієнтів (системи «клієнт-банк»).

Тема 12. Валютні операції банків

Поняття і види валютних операцій: валютні цінності, поточні і строкові валютні операції, валютні деривативи, різновиди валютних ризиків, поняття «хеджування», методи прямого страхування валютних ризиків.

Валютна позиція банку і управління нею: поняття валютної позиції, закрита і відкрита валютна позиція банку, нормативи відкритої валютної позиції, встановлені НБУ.

Методи мінімізації впливу валютних ризиків: лімітування, страхування, хеджування.

Тема 13. Результати комерційної діяльності банків

Доходи банків, їх склад, структура та джерела формування: формування банківських доходів, їхні групи, структура доходів банків України.

Склад і структура витрат банку: поняття банківських витрат, групи витрат, структура витрат банків України.

Банківський прибуток і його розподіл: валовий прибуток, чистий прибуток, нерозподілений прибуток.

Основні показники діяльності банків: рентабельність активів та рентабельність власного капіталу, показник платоспроможності, показник банківського ризику (індекс Кука).

Рейтингова оцінка діяльності банків: рейтингові оцінки діяльності банків.

Рекомендована література:

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 07.12.2000 р. №2121-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Закон України “Про Національний банк України” від 20.05.1999 №679-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.
3. Закон України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” від 23.02.2012 № 4452-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.
4. Інструкція “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні” затверджена постановою Правління НБУ від 28 серпня 2001 р. №368. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
5. Крупка М. І., Андрущак Є. М., Пайтра Н. Г. та ін. Банківська система. Підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. 556 с.
6. Крупка М. І., Андрущак Є. М., Пайтра Н. Г. та ін. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 526 с.
7. Крупка М. І., Андрущак Є. М., Пайтра Н. Г. Банківські операції. Підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 312 с.
8. Офіційна Інтернет-сторінка Національного банку України URL: <http://www.bank.gov.ua>.
9. Положення “Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні” затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 №148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.
10. Положення “Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи” затверджене постановою Правління НБУ від 17.09.2015 №615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>.
11. Положення “Про затвердження Положення про ліцензування банків” затверджене постановою Правління НБУ від 22.12.2018 №149. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18>.

Навчальна дисципліна “Фінанси підприємств”

Тема 1. Фінанси підприємств в системі ринкових відносин

1. Сутність та місце підприємств в системі ринкових відносин
2. Принципи організації фінансів підприємств в умовах ринкової економіки
3. Фінансові ресурси підприємств
4. Зміст та завдання управління фінансами на підприємствах

Тема 2. Виторг від реалізації продукції (робіт, послуг)

1. Суть та роль виторгу від реалізації продукції в формуванні фінансових ресурсів підприємств
2. Планування виторгу від реалізації продукції. Чинники зростання виторгу від реалізації продукції
- 3 Ціни на продукцію і послуги

Тема 3. Формування і розподіл прибутку підприємств

1. Економічний зміст прибутку підприємства
2. Формування прибутку підприємств та чинники впливу на його обсяг
3. Розподіл і використання прибутку підприємств
4. Методи обчислення рентабельності

Тема 4. Грошові потоки підприємств

1. Сутність та значення грошових потоків у функціонуванні підприємств
2. Класифікація грошових потоків підприємств
3. Управління грошовими потоками підприємств

Тема 5. Оборотні активи підприємств

1. Економічний зміст, склад і структура оборотних активів підприємств
2. Класифікація оборотних активів підприємств
3. Джерела формування оборотних активів підприємств
4. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємств
5. Планування потреби в оборотних активах на підприємствах

Тема 6. Необоротні активи підприємств

1. Сутність та призначення необоротних активів підприємств
2. Використання та відтворення основних засобів підприємств
3. Нематеріальні активи підприємств
4. Капітальне інвестування як спосіб відтворення необоротних активів підприємств

Тема 7. Розрахункові операції підприємств

1. Сутність та принципи організації розрахункових операцій підприємств
2. Види розрахункових операцій підприємств
3. Види банківських рахунків підприємств та порядок їх відкриття. Зміст та організація готівкових розрахунків
4. Розрахунково-платіжна дисципліна підприємств

Тема 8. Капітал підприємств та його формування

1. Сутність капіталу та його роль у забезпеченні діяльності підприємств
2. Власний капітал підприємств
3. Позиковий капітал підприємств
4. Джерела формування та способи залучення позикового капіталу

Тема 9. Інвестиції підприємств

1. Сутність та класифікація інвестицій підприємства
2. Організація інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств
3. Оцінка ефективності інвестицій підприємства

Тема 10. Оподаткування підприємств

1. Система оподаткування підприємств
2. Оподаткування прибутку підприємств
3. Непрямі податки та механізм їх адміністрування

Тема 11. Оцінка фінансового стану підприємств

1. Зміст і завдання оцінки фінансового стану підприємств
2. Методи аналізу фінансового стану підприємств
3. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємств
4. Фінансові показники, що використовуються для аналізу фінансового стану підприємств

Тема 12. Фінансове планування на підприємствах

1. Сутність та призначення фінансового планування в функціонуванні підприємств
2. Методи фінансового планування
3. Система бюджетування та види бюджетів підприємств

Тема 13. Фінансова безпека підприємств

1. Сутність фінансової безпеки підприємства та її внутрішні та зовнішні загрози
2. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств
3. Управління фінансовою безпекою на підприємствах

Рекомендована література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика. Навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2009. – 328 с.
2. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств. Підручник Київ: КНТЕУ, 2006. – 780 с.
3. Демчишак Н. Б. Формування цифрової економіки та фінансове регулювання інноваційної діяльності в Україні: сучасна парадигма і секторальні пріоритети. Монографія. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2023. 526 с.
4. Крупка М. І., Ванькович Д. В., Демчишак Н. Б. та ін. Інвестування: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 454 с.
5. Крупка М. І., Ковалюк О. М., Коваленко В. М. та ін. Фінансовий менеджмент. Підручник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 440 с.
6. Крупка М. І., Яструбецька Л. С. Фінансова безпека суб'єктів господарювання: Навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2016. 215 с.
7. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: “Центр учбової літератури”, 2013. 504 с.
8. Поддєрьогін А. М., Білик М. Д., Буряк Л. Д. та ін. Фінанси підприємств: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. Київ: КНЕУ, 2013. 519 с.
9. Філімоненков О. С., Дема Д. І. Фінанси підприємств. Підручник. Київ: “Алерта”, 2009. 496 с.
10. Фінанси в трансформаційній економіці України. Навчальний посібник / за ред. М. І. Крупки. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 614с.
11. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз. Підручник. – Київ: ЦНЛ, 2008. 566 с.
12. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підручник. Київ: Знання, 2013. 375с.
13. Шморгун Н. П., Головка І. В. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2006. 528 с.

Навчальна дисципліна “Податкова система”

Тема 1. Сутність та види податків

Сутність податків. Теорії податків. Визначення податків та їхні ознаки. Податки й інші форми платежів до бюджету.

Функції податків. Фіскальна функція, механізм її реалізації. Податки як основа фінансової бази держави. Регульовальна функція. Основні напрямки регулювання економіки та соціальної сфери. Стимульовальна функція. Дискусійні питання функцій податків.

Термінологія оподаткування. Елементи податку: суб'єкт податку, об'єкт оподаткування, база оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка, податковий звітний період та інші. Методи побудови податкових ставок. Універсальні та диференційовані податкові ставки. Тверді і процентні ставки. Види твердих ставок: фіксовані та відносні. Види процентних ставок: пропорційні, прогресивні, регресивні.

Класифікація податків, її ознаки.

Тема 2. Податкова система України в умовах інтеграційних процесів

Податки в системі державних доходів. Методи формування державних доходів: податковий, неподатковий, доходи від операцій з капіталом, трансферти, емісія, запозичення коштів. Податковий метод формування доходів держави як основний в умовах ринкової економіки.

Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Принципи побудови податкового законодавства.

Податкова система України. Основні етапи її становлення. Склад і структура податкової системи України. Податкова політика України в сучасних умовах.

Тема 3. Податкова політика в системі державного регулювання економіки

Податкова політика як один з методів державного регулювання економіки. Економічні теорії щодо використання податкової політики як регулюючого чинника. Чинники, які впливають на проведення податкової політики. Критерії оцінки податкової політики. Обмеження щодо використання податкової політики як регулюючого чинника.

Макроекономічне регулювання. Мікроекономічні регулятори податкової політики. Елементи оподаткування, які використовуються для економічного регулювання. Особливості використання прямих податків для втручання в економічні процеси. Непрямі податки та їхня роль у регулюванні економічних і соціальних проблем.

Податки та інфляція. Роль податкової політики у виникненні інфляційних тенденцій. Податкові методи стримування інфляції.

Тема 4. Перекладання податків та ухилення від оподаткування

Поняття “ухилення від податків” і “податкова оптимізація” (планування). Чинники, від яких залежить рівень ухилення від оподаткування. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Способи мінімізації ухилення від сплати податків. Класифікація методів ухилення від сплати податків.

Сутність і форми перекладання податків. Перекладання непрямих податків. Напрямки та способи перекладання прямих податків. Фактори, що впливають на процес і результати перекладання податків.

Тема 5. Організація системи адміністрування податків в Україні

Контролюючі органи держави. Історія формування податкової служби в Україні. Організаційна структура контролюючих органів. Функції контролюючих органів. Права контролюючих органів. Обов'язки і відповідальність посадових осіб контролюючих органів.

Облік платників податків. Права та обов'язки платників податків. Особливості обліку юридичних осіб. Порядок реєстрації юридичних осіб. Державна реєстрація фізичних осіб – платників податків. Присвоєння ідентифікаційних номерів фізичним особам – платникам податків. Особливості взяття на облік фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності.

Облік податків та неподаткових платежів. Особові рахунки – порядок їх відкриття і ведення. Документи, що використовують для записів в особових рахунках.

Порядок погашення зобов'язань платника перед бюджетом. Порядок подання податкової декларації і визначення та узгодження суми податкового зобов'язання.

Тема 6. Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його місце в системі непрямого оподаткування. Передумови введення податку на додану вартість в Україні.

Платники і ставки податку на додану вартість. Сутність нульової ставки за податком на додану вартість. Об'єкт оподаткування. Поняття бази оподаткування за податком на додану вартість. Ставки податку.

Пільги з податку на додану вартість. Види пільг з податку на додану вартість: нульова ставка, звільнення від оподаткування, виключення з об'єкта оподаткування. Перелік операцій, які оподатковуються за нульовою ставкою, звільняються від оподаткування, не є об'єктом оподаткування.

Порядок визначення суми податку на додану вартість, що підлягає сплаті до бюджету або відшкодуванню з бюджету. Строки сплати ПДВ. Звітний податковий період. Поняття податкового зобов'язання і податкового кредиту. Порядок визначення дати податкового зобов'язання. Порядок визначення дати податкового кредиту. Реєстрація платників ПДВ.

Податкова накладна як основний звітний податковий документ. Бюджетне відшкодування. Електронне адміністрування ПДВ. Звітність з ПДВ.

Тема 7. Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Історія його введення в Україні.

Платники акцизного податку. Об'єкт оподаткування для вітчизняних та імпортованих товарів. Перелік підакцизних товарів. Два види ставок за акцизним податком: тверді (фіксовані) і процентні (пропорційні).

Порядок визначення суми акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, щодо яких застосовуються процентні ставки.

Порядок визначення сум акцизного податку для вітчизняних та імпортованих товарів, стосовно котрих застосовуються тверді ставки.

Дата виникнення податкових зобов'язань. Електронне адміністрування акцизного податку. Пільги та строки сплати.

Особливості механізму оподаткування алкогольних і тютюнових виробів. Акцизні марки.

Тема 8. Мито

Мито в системі непрямих податків. Митна політика та її цілі. Види мита і їхня характеристика.

Платники мита. Об'єкт оподаткування. Два види митних ставок: тверді і процентні. Види ставок залежно від країни походження товарів: преференційні, пільгові, повні. Пільги для юридичних та фізичних осіб. Порядок та методи визначення митної вартості. Порядок декларування товарів. Порядок визначення суми мита і його сплати. Електронне декларування товарів. Порядок перерахування мита до бюджету.

Тема 9. Податок на прибуток підприємств

Бюджетне значення податку на прибуток підприємств. Переваги і недоліки податку на прибуток підприємств.

Платники та ставки податку на прибуток. Об'єкт оподаткування.

Поняття доходу платника податку на прибуток. Перелік надходжень, що визнають і не визнають доходами звітного періоду.

Поняття витрат платника податку. Перелік витрат, які зараховують і не зараховують до складу витрат платника податку.

Визначення амортизації, основних засобів та їхніх груп. Порядок визначення і нарахування сум амортизаційних відрахувань. Методи нарахування амортизації.

Податкові періоди. Пільги з податку на прибуток. Порядок обчислення і сплати податку на прибуток.

Особливості оподаткування деяких видів операцій, товарів і платників.

Тема 10. Податок на доходи фізичних осіб

Податок на доходи фізичних осіб як форма індивідуального прибуткового оподаткування. Бюджетне і соціальне значення податку на доходи фізичних осіб. Переваги і недоліки податку на доходи фізичних осіб.

Платники податку. Особи, які відносяться до резидентів та нерезидентів з метою оподаткування.

Визначення об'єкта оподаткування для резидентів і нерезидентів. Доходи платника, які зараховують і не зараховують до загального оподаткованого доходу. Поняття податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб. Порядок отримання податкової знижки та перелік витрат, які платник має право зарахувати до податкової знижки. Обмеження щодо права платника на отримання податкової знижки.

Податкові соціальні пільги та умови, за яких вони застосовуються. Види пільг та порядок їхнього застосування. Право платника на вибір місця застосування соціальної

пільги. Ставки податку. Особи, на яких покладається обов'язок нарахування і сплати податку. Особливості оподаткування окремих видів доходу. Порядок визначення оподатковуваного доходу. Порядок та строки подання декларації про фактично отримані доходи. Порядок перерахунків щодо податку.

Тема 11. Екологічний податок

Екологічний податок. Платники та об'єкт оподаткування. Ставки податку. Порядок і строки сплати податку.

Платники екологічного податку. Об'єкти податку. Ставки податку. Розрахунок податку для юридичних осіб. Порядок надання пільг. Строки сплати податку та подання розрахунків.

Тема 12. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва

Необхідність запровадження спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва (єдиний податок). Перелік юридичних і фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають право перейти на сплату єдиного податку. Групи платників єдиного податку. Перелік податків та зборів, у рахунок яких сплачується єдиний податок.

Особливості нарахування і сплати єдиного податку для юридичних осіб. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – юридичних осіб. Строки та порядок сплати і подання розрахунків для юридичних осіб.

Особливості в нарахуванні і сплаті єдиного податку для фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Ставки єдиного податку для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб. Строки та порядок сплати та подання розрахунків для фізичних осіб.

Порядок переходу платників на сплату єдиного податку. Перелік суб'єктів підприємницької діяльності, які не можуть перейти на сплату єдиного податку.

Тема 13. Місцеві податки і збори

Склад місцевих податків і зборів. Повноваження місцевих органів влади щодо встановлення місцевих податків та зборів.

Місцеві податки: податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок, земельний податок), єдиний податок.

Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та його елементи. Платники та об'єкт оподаткування. Ставки податку. Податкові пільги.

Транспортний податок та його елементи.

Плата за землю та її елементи. Платники та об'єкт оподаткування. Форми плати за землю: земельний податок та орендна плата.

Диференціація ставок залежно від призначення земельних ділянок, їх місцезнаходження та якісних характеристик.

Земельний податок на землі сільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок.

Земельний податок на землі несільськогосподарського призначення. Порядок встановлення ставок для земель, грошову оцінку яких визначено і невизначено. Особливості встановлення ставок для різних платників та видів діяльності. Ставки орендної плати за землю.

Звільнення від сплати земельного податку. Строки сплати.

Місцеві збори: збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір.

Тема 14. Рентна плата

Підстава і мета встановлення рентної плати. Державна власність на ресурси як підстава для отримання державою доходів за використання ресурсів. Плата за ресурси –

інструмент впливу на економне і раціональне використання ресурсів. Види рентної плати за ресурси та послуги.

Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів, його сутність і призначення. Елементи рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів.

Рентна плата за спеціальне використання води, її платники та об'єкт оподаткування. Порядок визначення нормативів плати. Дозвіл і ліміт на спеціальне використання води. Порядок обчислення суми рентної плати за спеціальне використання води в межах ліміту та за понадлімітне використання. Строки сплати рентної плати за спеціальне використання води і звітність платників.

Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин. Платники. Об'єкт оподаткування.

Подання декларації і строки сплати рентної плати.

Тема 15. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування

Економічне і соціальне значення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Розвиток системи соціального страхування в Україні.

Елементи єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Порядок нарахування та сплати єдиного внеску. Облік та звітність єдиного внеску.

Тема 16. Неподаткові платежі в бюджет

Характер, призначення і бюджетна роль неподаткових платежів. Групи неподаткових платежів.

Доходи від власності та підприємницької діяльності: надходження від грошово-речових лотерей; надходження від перевищення доходів над видатками Національного банку України; надходження дивідендів від суб'єктів підприємницької діяльності, утворених за участю державних підприємств і організацій; кошти від приватизації майна тощо.

Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційного та побічного продажу: плата за утримання дітей у школах-інтернатах; плата за оренду цілісних майнових комплексів й іншого майна; плата за надання послуг службою дозвільної системи органів внутрішніх справ тощо.

Надходження від штрафів та фінансових санкцій: суми, стягнені з винних осіб за шкоду, заподіяну державі, підприємству, установі, організації; надходження штрафних санкцій за порушення правил пожежної безпеки; штрафні санкції за порушення законодавства про патентування, за недотримання норм регулювання обігу готівки та про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг тощо.

Інші неподаткові надходження: кошти від реалізації конфіскованого майна; від реалізації майна, що перейшло у власність держави; суми кредиторської та депонентської заборгованості підприємств, установ і організацій, щодо яких минув строк позовної давності, власні надходження бюджетних установ тощо.

Рекомендована література

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010р. № 2464-VI із змінами та доповненнями.
2. Порядок обліку платників податків і зборів затв. Наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011р. (станом на 01.01.2020р.). Зі змінами і доповненнями.
3. НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. №73 зі змінами та доповненнями.
4. П(С)БО 7 “Основні засоби” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000р. №92 зі змінами та доповненнями.

5. П(С)БО 15 “Дохід” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290 зі змінами та доповненнями.
6. П(С)БО 16 “Витрати” затв. Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999р. №318 зі змінами та доповненнями
7. Варналій З. С., Романюк М. В. Податкова система. Підручник. Київ: Знання України, 2019. 567 с.
8. Замасло О. Т., Приймак І. І., Грін О. В. Податкова система. Навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2011. 378с.
9. Замасло О. Т. Податкова система України: теорія, методологія, практика. Монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 420 с.
10. Крупка М. І., Грін О. В., Замасло О. Т. та ін. Митна справа: підручник / за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Крупки. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 540 с.
11. Онисько С. М., Тофан І. М., Грицина О. В. Податкова система. Підручник. Львів, 2013. 351с.
12. Податкова система. Навч. посібник. / за заг. ред. Андрущенко В. Л. Київ: “Центр учбової літератури”, 2015. 416 с.
13. Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. Податкова система. Навч. посібник / за ред. В.Г. Баранової. Одеса: ВМВ, 2014. 344 с.
14. Лютий І. О., Демиденко Л. М., Романюк М. В. та ін. Податкова система. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / За ред. І. О.Лютого. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 456с.
15. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій. Навчальний посібник. / під редакцією д-ра екон. наук, проф. Іванова Ю. Б., д-ра екон. наук, проф. Майбурова І. А. Харків: ВД “ІНЖЕК”, 2010. 492 с.
16. Ярема Б. П. Податкова система. Збірник задач та тести: Навчальний посібник/ Ярема Б. П., Моринець В. П – 3-тє видання, перероблене і доповнене. – Львів: „Магнолія плюс”, 2006. – 272 с.
17. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2021 р.). Зі змінами і доповненнями.
18. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI із змінами та доповненнями (станом на 01.01.2021 р.). Зі змінами і доповненнями.

Навчальна дисципліна “Фінансовий ринок”

Тема 1. Суть, структура і значення фінансових ринків

1. Учасники фінансового ринку
2. Структура фінансового ринку
3. Фінансові інструменти та їх види
4. Функції фінансового ринку

Тема 2. Цінні папери з фіксованим доходом

1. Види цінних паперів з фіксованим доходом
2. Облігації
3. Векселі
4. Методи розрахунку дохідності цінного паперу з фіксованим доходом
5. Процентний ризик
6. Кредитний ризик

Тема 3. Прості акції

1. Операції з акціями в процесі фінансової реструктуризації підприємств
2. Фундаментальний і технічний аналіз фондових цін
3. Фінансові коефіцієнти оцінки акцій

4. Фондові індекси

Тема 4. Валютний ринок

1. Структура валютного ринку
2. Фундаментальні фактори формування валютних курсів
3. Теоретичні інструменти аналізу валютного ринку

Тема 5. Форварди і ф'ючерси

1. Суть та призначення форвардів і ф'ючерсів
2. Організація торгівлі ф'ючерсами
3. Оцінка ф'ючерсних контрактів
4. Хеджування і спекуляція

Тема 6. Опціони

1. Одноперіодні опціони
2. Багатоперіодні опціони
3. Організація торгівлі опціонами
4. Оцінка вартості опціона
5. Хеджування і спекуляція

Тема 7. Свопи

1. Суть та загальна схема свопа
2. Процентний своп
3. Валютний своп
4. Товарний своп

Тема 8. Організація обігу фінансових інструментів та інфраструктура фінансових ринків

1. Організатори торгівлі фінансовими активами
2. Способи котирувань фінансових активів
3. Депозитарні установи та депозитарії

Тема 9. Теоретичний аналіз фінансових ринків

1. Мікроекономічний аналіз фінансових ринків (теорія позикових коштів, часова і ризикова структура процентних ставок, витрати фінансування капіталу і вартість корпорації)
2. Макроекономічні взаємозв'язки і фінансовий ринок
3. Сучасна портфельна теорія, модель оцінки капітальних активів та арбітражна теорія оцінки
4. Теорія випадкових процесів та інформаційна ефективність фінансового ринку
5. Синергетичні підходи в дослідженнях фінансового ринку

Тема 10. Управління інвестиційним портфелем

1. Критерії прийняття інвестиційних рішень
2. Асиметрична інформація та моделі корпоративного управління
3. Аналіз ризику фінансових інвестицій (в т.ч. систематичний (ринковий) та специфічний (індивідуальний) ризик фінансових інвестицій)
4. Оцінка фінансових інструментів
5. Інвестиційна стратегія (активний і пасивний підходи, управління ризиками)

Тема 11. Державне регулювання фінансових ринків

1. Завдання і зміст державного регулювання фінансових ринків
2. Саморегулювні організації ринку цінних паперів

Тема 12. Особливості використання окремих видів фінансових інструментів

1. Депозитарні розписки
2. Іпотечні цінні папери
3. Складське свідоцтво і коносамент
4. Кредитна нота і нота участі в кредиті
5. Кредитні дефолтні свопи
6. Контракти на різницю
7. Віртуальні активи

Тема 13. Професії фінансового ринку

1. Інвестиційний менеджер
2. Трейдер
3. Фінансовий аналітик
4. Кредитний експерт

Рекомендована література

1. Вовчак О. Д., Бучко І. Є., Костак З. Р. Гроші та кредит. Навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2013. 424 с.
2. Гапонюк М. А., Буряченко А. Є., Дегтярьова Н. В. Фінансовий ринок. Підручник. Київ: КНЕУ, 2014. 419 с.
3. Еш С. М. Ринок фінансових послуг Підручник. Київ Центр учбової літератури, 2015. 400 с.
4. Еш С. М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 528 с.
5. Закон України “Про валюту і валютні операції” від 21.06.2018 р. № 2473-VIII.
6. Закон України “Про обіг векселів в Україні” від 5 квітня 2001 р. №2374-III.
7. Закон України “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки” від 19.06.2020 р. № 738-IX.
8. Клименко В. В., Акімова Л. М., Докієнко Л. М. Фінансовий ринок. Навч. посіб. / за ред. Павлова В. І. Київ: “Центр учбової літератури”, 2015. 358 с.
9. Коваленко Ю.М., Онишко С.В., Кужелев М.О. Фінансовий ринок. Підручник. Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 442 с.
10. Крупка М. І., Мрочко М. С., Вишивана Б. М. та ін. Гроші та кредит: підручник / за ред. д-ра ек. наук, проф. М. І. Крупки]. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка. 2011. 420 с.
11. Підхомний О. М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках. Навчальний посібник. Київ: Кондор, 2008 184 с.
12. Савлук М. І., Мороз А. М., Лазепко І. М. та ін. Гроші та кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.
13. Уніфікований Закон про переказні векселі та прості векселі.
14. Фінансовий ринок. Навч. посібник / за ред. д-ра екон. наук, проф. Б. І. Пшика. Київ: ДВНЗ “Університет банківської справи”, 2019. 555 с.
15. Фондовий ринок. Підручник. В 2-х кн. Кн. 2. / За ред. В.Д. Базилевича. Київ, 2016. 686 с.
16. Шелудько В. М. Фінансовий ринок. Підручник. Київ: Знання, 2014. 535 с.
17. Шкварчук Л.О. Фінансовий ринок. Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 382 с.